

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

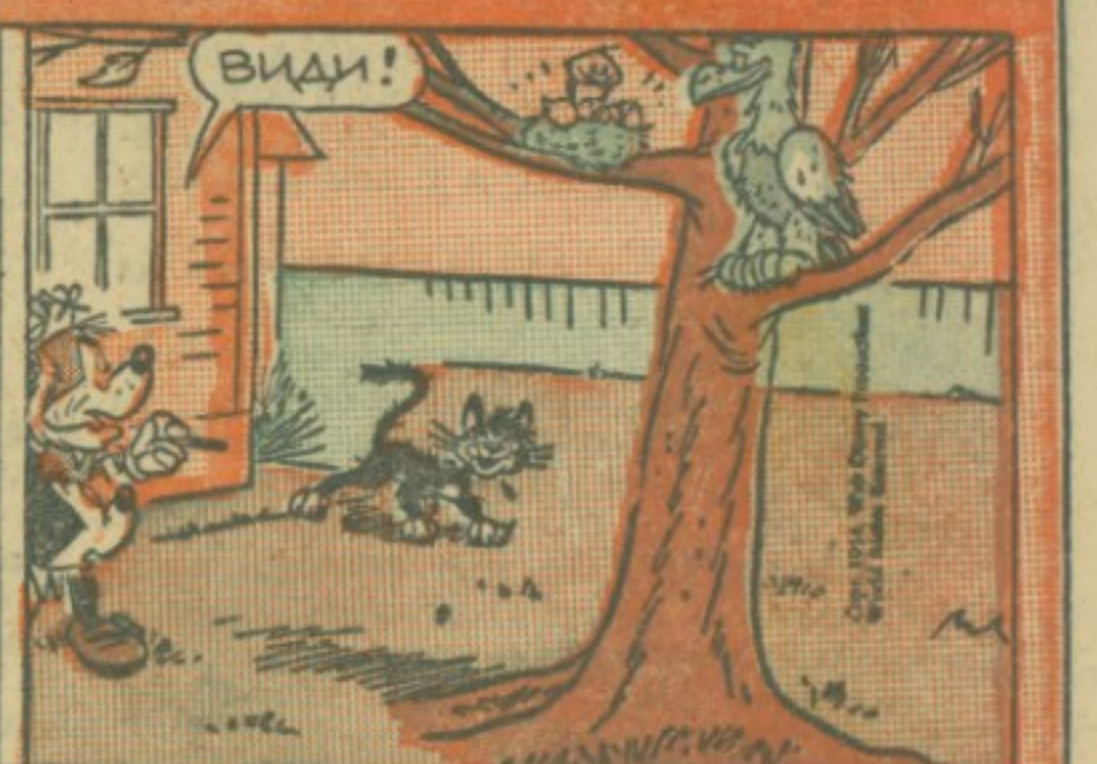
15
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 299 — Субота, 21 септембар 1957

СТРИЦ МРГУД *и његовим колегама* МИККИЈА

„ЕНЦИКЛОПЕДИЈА“ поздравља

трава светлост огња у станишту пећинског човека, а можда се то догодило много касније, негде у сенци египатских пирамида. У сваком случају, Хомер тврди да је рукавање као знак поздрава било познато већ старим Тројанцима.

Касније је тај поздрав био ако не баш заборављен, а оно бар изгубљен међу различитим помпезним ритуалима створеним у епохама робовласничког и феудалног друштва. Али времена су се мењала и понижавајуће клечање пред моћнијим од себе, падање ничице и ударање челом о земљу постепено су потискивани у прошлост, а руковање се све чешће стало јављати као знак поздрава међу људима различитих стајежа и различитих националности.

Пружање леве руке — увреда

Али, још у време кад су у Европи церемонијалмајстори краљевских дворова измишљали сложене поздравне обреде, обично руковање могло се наћи тамо где нога Европљанина дотад још никад није ступила. Први бели путници који су продрли у срце „преног континента“ и упознали обичаје дивљих племена били су изненађени кад су видели да се тамо људи при сусрету рукују и да тај поздрав није само празна форма, већ и закон уздржаности и израз искрене добродошлице. У неким афричким племенима, само руковање није довољно да изрази осећање радости због су срећа, па због тога пријатељи допуњују тај поздрав тиме што, стежући руке, великим прстом благо лупкају један другога по доручку.

Становницима области Гамбије не можете нанети већу увреду од те да им при поздраву пружите леву руку уместо десне. У долини реке Конго, познаници пружају један дру-

гом обе руке и, наклонивши се, дувају на њих.

Из колекције капетана Кука

Кад би се поздравили могли сакупљати у збирку као лептирови и бубе, то би капетан

Кук, први Европљанин који је боравио на острвима Океаније, донео отуд са собом читав музеј поздрава. На сваком острвцу који је он посетовао стојао је посебан начин поздрављања између познаника и пријатеља.

На појединим острвима Океаније руковање се претвара у неку врсту испитивања снаге: закахивши велике прсте на десној руци, оба човека вуку један другог, сваки на своју страну.

Да би се поздравили с домородцима Ускршњих Острва, треба извести читав низ покрета: стати потпуно право, стегнути шаке у песнице, испружити их испред себе, дићи их звитим изнад главе, отворити песнице и, најзад, пустити руке да слободно паду. Тим поздравом они показују један другом да у рукама не држе никакво оружје.

На Новом Зеланду, капетан Кук био је изненађен домаћим начином „клањања“ при поздраву: уместо да оборе главе, познаници при сусрету дижу их увис.

Поклони и тапшања

Некада је наклон читавим горњим делом трупа био један од најраспрострањенијих начина поздрављања. Данас се у Европи, по правилу, лаким наклоном поздрављају људи који се мало познају. Међутим, на Истоку, нарочито у Кини, лак наклон главе претставља најчешћу врсту поздрава.

Припадници племена Ваици које живи у Централној Африци, поздрављају се на тај начин што најпре притисну обе руке на груди, лако се поклоне, а затим неколико пута ударе дланом о длан.

Доброг пријатеља, нарочито ако га дуго нисмо видели, и ми ћемо често, рукујући се с њим, другом руком потапшати по рамену. Тај покрет, или покрет сличан њему, чини саставни део поздрава код многих народа на свету. Тако

Ани, становници острва Хокаидо и Курилских Острва, при поздраву склапају руке, приносе их челу, а затим тапшу један другог — мушкарци по бради, а жене по горњој усни — и на крају се рукују.

Међу неким малајским племенима тапшу људи један другог прво по једној, а затим по другој страни шаке, па

онда приносе руке уснама или челу.

Племена која живе на обалама језера Танганике почињу свој поздрав тиме што се прво узајамно тапшу по трбуху, затим плескају длановима и на крају се рукују.

Стари Грци поздрављали су се при сусрету речима „радуј се“, а у старој Сирији речју „шелом“, која значи „мир“.

Корњача — подморница

Природа је колевка проналазака. Хиљаде изума имају одговарајући облик у природи, без обзира на то да ли је посматрање баш тог облика навело човека да и он тако нешто створи. Такво једно дело природе је и „подморница“ о којој ће овде бити реч.

Цев за усисавање и избацивање ваздуха на подморници док се она налази под водом, коју су Немци назвали шноркел, није старог датума. Она омогућује да се усиса ваздух потребан за рад машина и да се избацују отпадни гасови. Део цеви над водом тешко се запажа, те подморница може дуго да остане непримећена.

Има и корњача које се користе сличним системом да би

ног тела, који се тешко запажао.

Корњаче с меким оклопом живе данас у рекама, барама и језерима с муљевитим дном, у које лако могу да се укопају. Оне изаберу погодније место у плићак, загнуће се у песак, а врат испруже тако да им само очи вире изнад воде. Међутим, ова корњача може такође да усисава воду и да из ње издваја потребан кисеоник. Нарочити органи налазе се у ноздрвама, кроз које пролази усисана вода. Ти органи, познати у науци под именом хеморецептори, служе

што дуже остале под водом. Њихови давни претци, савременици диносаура, имали су мек оклоп. Те корњаче проводиле су дан у плиткој води. Имале су дуге вратове, а очи су им се налазиле на врху главе, те је корњача, издижући главу високо изнад воде, имала добар преглед околине. Но, изгледа да је и ово било опасно, па је корњача често избацивала из воде само крајњи део своје дуге њушке, са очима на врху. Тако се ван воде налазило само мали део ње-

корњачи за проналажење хране и за разликовање материја које су за јело од оних које то нису. Тако корњача може да проводи време сакривена у песку или у муљу, а да ипак не пропусти храну коју вода носи поред ње.

Корњача с меким оклопом није једини кичмењак који има овакве ноздрве. Јужноамеричка корњача матамата има сличан орган, али се, како изгледа, у много мањој мери користи њиме од корњаче с меким оклопом.

Ево ти руке!... Никад се, вероватно, неће сазнати ко је први изговорио ову реченицу, када су се и чије руке први пут стегле у знак поздрава. Можда је на те руке падала ти-

(12)

АТЛАНТИДЕ

РОМАН ОД Г. ГОЛУБОВА

Кад је распра достигла врхунац, Паулсен скочи од стола и врати се пробама тла извученим у току дана. Распоред и облик зрна песка, доказивао је он, пружа могућност да се утврди чак и у ком је правцу текла та река.

Сутрадан ујутру објавио је Кнутсен да по садржини радиоактивних изотопа у муљу, који се јавља као пратилац дубоководних врста песка, њихова старост може да буде од двадесет до сто хиљада година.

Рисер-Хансен и Паулсен само се згледаше.

— Можда је песак ипак обалског порекла? — гласно изрече своју мисао „старац“.

Паулсен слеже раменима.

— Тешко. Зрна су сувише крупна. Уосталом, видећемо шта ће даље бити.

Кнутсен ме је некоко победнички гледао. Чему се то радује? Лепа тачност: од двадесет до сто хиљада година! Али, чак и тада је на земљи било људи, мада су они били далеко од културе Атлантиде...

Испитивање подводне долине показало се ништа мање занимљиво од трагања за Атлантидом. Лагано смо се кретали напред и три пута за 24 часа бацили сидро. Карта издужене долине, сакривене од нас слојем воде дебелом три километра, одтавала се све јасније. Напињавали смо је ехолотом и топом, извлачећи све нове и нове пробае тла.

Паулсен је, пакљиво проучавајући оно што нам је топ извлачио, сматрао да је долина неоспорно речна и да се ми крећемо узводно током реке. У сваком случају, долина се приметно сужавала; ишли смо према изворишту реке.

Одушевљени открићем, радили смо читаву седмицу као ђаволи. Био је то тежак и једнолик посао, али први пут откад смо кренули радио сам не осећајући ни умор ни досаду.

А осмог дана дежурни извиђач повика:

— Брод с десне стране!

Капетан принесе доглед очима и опсова.

— Опет та проклета „Звезда мора“! — рече бесно.

Крик у ноћи

Капетан се није варао: то се заиста опет појавила „Звезда мора“. Кад је међу нама остало свега двеста метара, она је, као и прошли пут, угасила машине. Увео сам од крманоша доглед и почео да посматрам „непријатељски брод“. Морнари су трчали по

палуби, приметио сам узнемирену физиономију грофа Тандија, а поред њега...

— Па то је Хигинс! — узвикнуо сам, запрепаћен.

Сумње није могло бити. Поред грофа Тандија, на палуби пиратског брода стајао је Хигинс, чије су наочари блистале на сунцу.

Погледах Рисер-Хансена. Прсти су му толико стезали уке да су зглобови на прстима постали сасвим бели.

— Капетане, — мучило рече он — разделите људима све оружје које имамо на броду.

Али, до сукоба није дошло. Овога пута пирати нису покушали да нам се још више приближе и нису мрсали наше конопце. Само су спустили један велики чамцац, који је стао да кружи око њиховог брода.

Управних доглед на чамцац и умало га не испустих из руке; толико је било необично оно што сам видео.

Међу морнарима у чамцу седео је поп! Прави поп, с црном ризом и с капуљачом упода смакнутом с главе.

— Шта је ово, професоре? — разрогачених очију упита капетан Рисер-Хансена. — Какав је то свештеник у њиховом чамцу? „Старац“ одеже раменима. Мене је тај покрет успокојио: значи, нисам ја једини који видим црног монаха.

Шта тај црноризац ради насред океана? И како је у ту дружинку допао професор Хигинс?

Глава ми се, као балон, надимала од најфантастичнијих претпоставки. А чамцац је наставаљо своје загонетно кружење. Прошло је тако више од једног часа. Најзад, Рисер-Хансен срдито пљуну преко оградe и рече:

— Доста тог циркуса! Пошто нам не прилазе, да наставимо свој посао.

Прихватио смо се посла, али батометре нисмо спустили, јер се море узнемирило, а на југозападу су се почели гомилати облаци.

— Биће буре, и то јаке, — рече капетан.

— Барометар нагло пада.

Ипак смо спустили топ. Док сам помагао да га обесимо за уке, с времена на време погледао сам према „Звезди мора“. Међу таласима, који су већ почињали да се пене, поскакивао је њихов чамцац.

— Они постављају бову! — викну један од морнара.

Заиста, поред самог чамца поигравала је на таласима велика црвена лопта. Шта су то могли наћи на морском дну? Можда неки потонули брод? Само, шта им при томе треба тај поп?

Али, више нисмо имали времена да посматрамо шта раде. Ветар је постајао јачи, палуба је бежала испод ногу; једва смо извукли тешки шпалтар, који нам се стајно клизаво из руке.

После неколико минута надтео је вихор и све око нас утонило је у магу водене прашине. Вихор је наш брод толико бацао

на бок да су бочне светилке готово додиривале воду.

— Карпентеро! — викну ми на уво капетан кад сам, с тешком муком, успео да пређем преко палубе која се љуљала као помамна и да стигнем у крманошеву кућицу. — Тако на Азорима називају овај ветар. „Дрводеља“. Уме он и брод да подоми. Додаје се да однесе рибаре чак до обала Португалије. Али не траје дуго, па очајавај!

Очајавао не очајавао, осећао сам се докне и, искористивши предак између два таласа, стрмоглавио сам се под палубу и одмах легао. Спопала ме је морска болест коју досад нисам искусио. Као кроз сав, чуо сам узбуђене гласове који су предлагали да се секу конопци сидра. Други гласови уверавали су да ће се „дрводеља“ ускоро стишати.

Ветар се стишио тек око шест по подне. Кад сам изишао на палубу, сунце на западу сијало је мирно и змињато. Али, море се још није било уморило.

„Звезда мора“ била је још ту. Дивала се и спуштала на таласима, али сад с леве стране од нас и нешто даље него пре вихора. Пловка више није било: вероватно га је ветар откинуо и однео.

Мада таласи нису престајали, бандити су поново спустили чамцац са својим црним попом. И опет су поставили пловка, само сад жућкастонаранчасте боје. Но, ускоро су погинули чамцац. Очигледно су нешто нашли, јер је на њиховој палуби настало трчкарање и, мало касније, видели смо како бацају дубоководну дрљачу. Вукући је тешко за собом, „Звезда мора“ стала је да обитава око пловка. Даље догађаје сакрива је ноћ.

Не обазирјући се на непријатно суседство, одлучили смо да до јутра оставимо на истом месту. Сви смо били већма уморни, а усто је на палуби требало поправити неке мање штете које је „дрводеља“ био нанео. За ноћну смену капетан је одредио најснажније морнаре и раздао им оружје; ко шта може да учини, дочасни члан коцкарнице“ са својом сабраћом?

Усред ноћи пробудили су ме узбуђени гласови и топот ногу.

Излетео сам на палубу брзином метка. Нагнути преко оградe, људи су буњили у таму, непровидну и црну као имали. Нису се видела чак ни светилке на „Звезди мора“.

(Наставиће се)

Традиција села Катјо

III та мислите: која животиња има најдужи реп? Мајмун, крокодил, паун? Не. Најдуже репове на свету наћи ћете — у роду кокошака!

Дугореше кокошке и пеплове мококета видети само у малом јапанском селу Катјо, које се налази двадесет километара од града Коти, на острву Шикоку. Ову врсту кокошију извео је, пре двеста седамдесет година, сељак Ридзаеом Такеити. У то време месни феудални господари водели су да буду окружени шароликом и нагизданом свитом и коклоношама. За време свечаних поворки, њихови дворани носили су копла украшена на врху дугим птичјим перима. Тако су и пера из репова дугорепних кокошака Ридзаеом Такеитија красила врхове копла оружане пратње његовог феудалног господара. Одгајивање ових кокошака постало је традиција села Катјо, која се преноси с колена на колена.

Најдуже репове има нарочита сорта која се одликује светлољубичастим перјем: седам метара и тридесет сантима-

тера. Али, у Катјоу има много кокошака које имају реп од преко три метра.

Одгајивање ових кокошака захтева много труда и времена. Кад реп толико порасте да почне да додирује земљу, пиле „седе“ у нарочити кокошарник, такозвани томехако, висок кавез са седатом, у коме остаје до краја живота. Да се реп не би замрсио, подвесује се врпцом, а затим се веша о зид кокошарника.

ВИДИ ШТА ЈЕДЕ, ПА ЋЕШ САЗНАТИ КАКАВ ЈЕ...

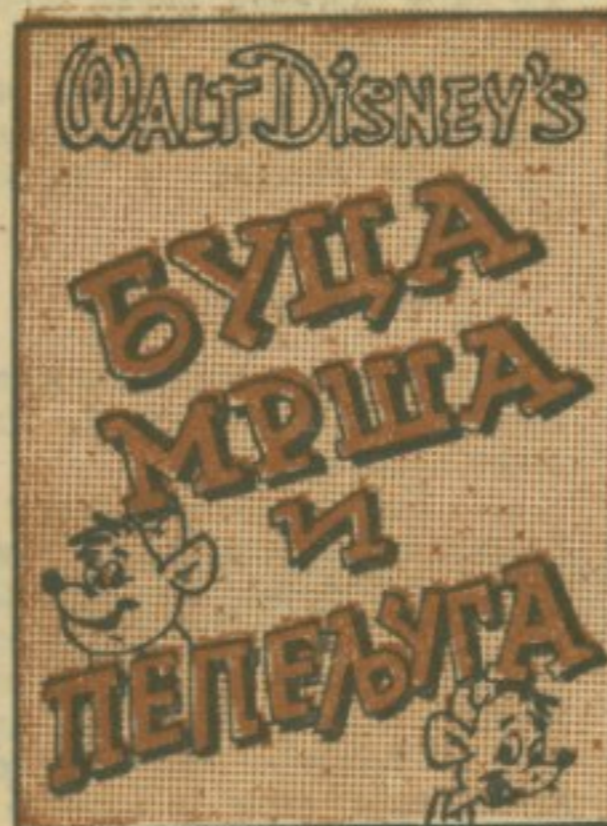
Храна није само средство за утољавање глади, односно за одржавање живота, већ и индикатор за откривање извесних особина карактера код људи. Два лекара из истраживачког института за исхрану америчке армије открили су, проучавајући једну групу војника, да је врста хране коју су они најрадије узимали била у тесној вези с њиховим особинама. Тако су, на пример, дошли до закључка да су војници који су изразити пробирани у једу активнији и импулсивнији од осталих својих другова. Особе које најрадије једу поврће више воле да се баве теоријским него практичним проблемима, административни послови мање им одговарају од интелектуалних, а усто боље раде сами него колективно. Изразити љубитељи разних салата су, пак, енергичне и друштвене личности. Потрошачи скроба, тј. они који најрадије једу теста и кромпир, по особинама су права супротност љубитељима поврћа.

СУМРАК ПРОНАЛАЗАЧА-ПОЈЕДИНАЦА

Кад би се данас, било у којој земљи, појавио на тржишту макар нов пронаољ, на пример мишоловка боља од свих које су сада у употреби, готово је сигурно да то не би било дело једног јединог човека. Сем ако није у питању нека сасвим једноставна ствар, сваки нов проналазак захтева у данашње доба стручњаке или аматере из бар пола тучета научних грана. Јер, данас је мало ствари које зависе искључиво од једне научне гране.

Вековима је свет, односно напредак у свету, зависио од појединачних проналазача, — изјавио је недавно Холдон Лиди, директор истраживачког одељења Института за технологију у Илиноису. — Многи од тих научника и мислilаца вршили су своје опите и усавршавали своје проналазке по екстримним мансардама, подрумима и шупама. Они су, углавном, проналазачком раду могли да посвете само своје слободно време, оно које би им преостало после обављања посла од кога је зависио опстанак њихових породица и њих самих. Научника „с пуниим радним временом“, онаких какви су данас, тада није било. Али, с развојем науке и индустрије расла је и потреба за организованим научним и истраживачким радом, што је, сасвим природно, значило и почетак сумрака истраживача-појединаца.

Прошле године у Сједињеним Америчким Државама било је пријављено и заштићено 46.846 патената. Више од 90 одсто нових проналазача дело су разних истраживачких и научних колектива, а само остатак долази из „усамљене“ проналазаче.

У СТАРОМ ЗАМКУ У ЈЕДНОЈ ДАЛЕКОЈ ЗЕМЉИ, СВИ СУ ВЕЋ БИЛИ ОТИШЛИ НА ПОЧИНАК... СЕМ МИШЕВА.

БРЗО У ПЕПЕЈУГИНУ СОБУ НА ТАВАЊУ! ЦИЗУ! ЦИЗУ!

УСКРО СУ СВИ ТАЗНИ ПРОЛАЗИ У СТАРОМ ЗАМКУ БИЛИ ПУНИ МИШЕВА КОЈИ СУ ХИТАЛИ ПРЕМА ТАВАЊУ...

КИЧМЕЊАК С НАЈМАЊИМ МОЗГОМ

За такозвану „сунчану рибу“ сматра се да, сразмерно величини тела, има најмањи мозак међу свим кичмењацима.

БЕЛА СЛАЧИЦА

Бела слачица је уљана биљка пореклом из области око Средоземног Мора, одакле се проширила на све стране. Раст на разним местима: на њивама, угару, ивицама пута, на развалинама и по травњацима. Из њеног семена цели се уље, које се употребљава за јело и гориво. То уље има оштар и љут укус.

СУПЕР-РАДАР

Неки амерички бродови добили су нове, много јаче радарске уређаје. Њихова антена личи на велики рефлектор, а може се употребити и за дириговање пројектила.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Тера, Теразија и Аспроници

Тера, Теразија и Аспроници су три острва која сачињавају групу Санторина у Јејејском Мору.

Ова острва представљају остатке обода некадашњег вулканског кратера. Између њих се налази басен дубок око 300 метара. Уствари, то је вулкански кратер. У том басену на површину је избило најпре острвце Палеа Кајмени, затим Микра Кајмени, па Неа Кајмени. Најзад, кад је 1866 године

дошло до подморске ерупције у близини острвца Неа Кајмени, појавила су се два сасвим мала острвца Мајонизи.

КАКВА ЈЕ ТО ИДИЛИЧНА ДРАМА?

У 16 веку, у Италији, негована је такозвана пасторална драма, у којој су истицани мотиви идиличности. То је најчешће била нека обична пастирска авантура, која се углавном срећно завршавала. Пастир и пастирке су наивне, веселе и добродушне личности, које живе слободно у природи и уживају њене дарове. Позната је пасторала „Аминта“ од Торквата Таса. Дубровачки песници такође су неговали ову врсту драме. Леп пример је „Дубравка“ Ивана Гучићућа.

ТО НАМ СЕ САМО ЧИНИ...

Изазак сунца не представља његово стварно дизање изнад хоризонта, већ нам се то само чини због окретања Земље око своје осовине.

КАКО ЈЕ ПОСТАЛО ИМЕ КОРДУАН?

Кордуан је помоћу руја уштављена овча или козја кожа, шагринирана, а служи за израду финије обуће, галантериске робе и за повезивање књига. Назив је постао по шпанском граду Кордови, где су овакву кожу прерађивали Маври.

ВАГА ЗА СЛЕПЕ

У Америци је начињена специјална вага за слепе. Она је повезана с једним звучником, који „саопштава“ резултат мерења.

КО ЈЕ ДНО ТРАБИ...

говом тврђењу, титула „Првог“ не припада Хуану дел Кану.

„Био је то величанствен, незабораван догађај, један од највећих у историји човечанства: први пут откако се Земља окреће у васиони један човек се, обилазећи око целе планете, вратио у отаџбину! Споредно је то што је он био безначајна личност, роб; величина је била у његовој судбини, не у личности.“ — каже за Енрику Стефан Цвајг у својој књизи о Магелану.

Титула „Првог“ одузета је с пуним правом од капетана „Викторије“...

Још једно „Не“

Године 1921 објављена је књига „Навигација и метеорологија у време Магеланових путовања“. Њен аутор, језуита Хосе Алге, који је тада био директор метеоролошке станице на Филипинима, пише у њој да је пре свог славног путовања Магелан већ био у Индији и Малаки (1505—1513), где је и купио Енрику, и да се, према томе, путовање око света и за славног морепловца исто тако завршило доласком на острво Масаву.

То мишљење још је боље документовано у књизи совјетског научника Кунина, „Магелан“, где се наводи тврђење арагонског историчара из

XVI века Архенсола, који каже да је Магелан, после експедиције вицекраља Антонија д'Абеуа на Молучка Острва, пре пловио још 2.000 километара од обале Малаке у правцу истока.

Била су двојица

Каснији Магеланов биограф, Американац Чарлс Мекју Пар, пише следеће:

„... Године 1515 Магелан је извршио самовласно истраживачко путовање на исток... Он је лако могао да посети кинеску насеобину на Лузон-Папији, или је, вероватно, пловио у близини Филипинског Архипелага, који је касније и званично открио у корист Шпаније за време пловидбе на запад преко Тихог Океана. Уколико је Енрико пратио Магелана на оба његова путовања, може се слободно тврдити да „првог“ у буквалном смислу речи није ни било; „први“ су били њих двојица...“

Да бисмо завршили започети навод из Парове књиге, потребна нам је нова глава која се зове:

„Палма првенства“

... Исто онако као што се победником у једној бици сматра војсковођа победничке војске а не неки његов поједини војник, тако и у овом случају првенство, сасвим праведно, треба дати Магелану, као вођи и команданту“.

Дакле, Магелан остаје Магелан, први морепловац који је опловио око земљине кугле.

познатији педагози, дечји лекари и уметници. Чувени вајар Арч Гарнер, с пуно смисла и маште, обликовао је разне справе за забаву. Ту се налазе разнобојне вртешке, трамбулине, челичне спирале за пењање, минијатурни авиони, даске за балансирање, „дрво-кишобран“ са челичним шипкама за пењање, и друго. Свака од њих начињена је тако да на најцелесходнији начин послужи телесном вежбању дечака и девојчица. Тле је постоје дебелом слојем финог песка, како у случају мада не би долазило до озледа.

Станлио и Олио и њихова трагична судбина

Стан Лаурел и Оливер Харди, омиљени „Станлио и Олио“, увеселили су готово пуне две деценије пре рата филмску публику широм света. Популарност овог комичног пара била је на врхунцу 1937 године. Тада је Оливер — „дебели“ — имао 140 килограма.

Пре нешто више од месец дана имао их је само 65. У септембру прошле године из-

губио је моћ говора. Био је потпуно парализован. А недавно су све америчке телевизијске станице прекинуле своје емисије да саопште тужну вест: Оливер Харди, краљ ларкријаша и комике, умро је у Лос Анђелосу, напуштен од свих. У шездесет петој години.

Трагедија два филмска веселака почела је много раније. После рата они више нису били по укусу холивудских режисера и продуцената. Замерали су им да су њихове шале вулгарне, неинтелигентне. Главни Хардијев грех био је што му се у једном филму сручило на главу четрдесет торти и крема. Пре рата, јунаци „Фра Диавола“ зарадили су сваки по милион долара, али је лавовски део прихода од њиховог смећа припао продуценту Халу Роучу. Он је био сопственик свих њихових филмова, од којих они никад више нису добили ни гроша. После рата, Роуч је препродао већину тих филмова америчкој телевизији за замашан износ од 750.000 долара. Упркос њиховој „вулгарности“, милиони Американаца су сваке вечери пред својим телевизијским апаратима са одушевљењем доживљавали сценску ренесансу „дебелог и мршаваг“. За то време њих двојица су живели у бедности и болести.

Лаурел, Енглец, некада је замењивао „Шарла“. Харди, Американац, завршио је права на универзитету у Атланти, али се није приклонио очевој жељи да постане адвокат. Први заједнички филм, „Шешире доле!“, снимили су 1922. Отдаје је њихова слава расла из године у годину. У Италији су их звали „Станлио и Олио“, у Швајцарској „Гоја и Гот“, а у Финској „Мини и Фин“. Снимили су заједно преко 300 филмова.

Док је Харди преживљавао последње часове, нешто млађи Лаурел није могао да се нађе уз њега. И сам парализован, проводи суморан живот у својој кућици, тридесетак километара од Лос Анђелоса. Обојица су се до последњег тренутка заносили мишљу да ће се једног дана опет заједно појавити на филму. Хардијева смрт коначно је развејала ове наде.

ПИЗАНИЈА — САВЕЗНИК И НЕПРИЈАТЕЉ

Мала, шаренокрила птица лако је скочила с једне гране на другу. Грана се зањихала, затреперила и изненада засула птицу кишом малих, лепљивих бобица. Птица је покушала да побегне, замахнула је крилима, поскочила. Нов облак ситних плодова сручио се на њу. Реп и крила су јој већ сасвим слећени. Немоћна птица пала је с гране у траву и у истом том тренутку постала је жртва велике афричке змије-шарке која је бешумно склизнула из честара.

Змија се није случајно нашла у близини грма с лепљивим плодовима. У шумовитој југоисточној области Уганде змије се претежно хране птицама. Да добу до крилате хране, „поможе“ им пизонија, жбун који својим изгледом личи на наш грм орлове нокте, или, како га друкчије називају, козју крв. Свијена у клупку и сакривена испод сувог лишћа негде у близини пизаније, змија је у стању да данима, па и седмицама, вребра свој плен.

Али, пизанија може од савезника да се претвори у непријатеља. Зоолози дуго нису могли да схвате на који начин доморочи тако брзо и лако улове велик број шарки, мада се оне прилично ретко срећу у Уганди; Касније су открили да ови ловци из искуства знају да змије „дежурају“ око жбунова пизаније. Они понекад чак и специјално гаје ово жбуње, да би се змије скупљале око њега.

ИДЕАЛАН СТАНБЕНИ БЛОК

У многим земљама развој градова намеће исте проблеме: како уз мале трошкове подићи грађанима удобне, модерне и прикладне станове. На то питање покушали су да одговоре најпознатији архитекти света на Међународној архитектонској изложби у источној Берлину. Десеторици страних и четрнаесторици немачких архитеката дат је простор од 18 хектара да на њему подигну „идеалан станбени блок“, који ће, кад буде завршен, моћи да прими 1.160 становника. У блоку ће се налазити зграде од једног до седамнаест спратова.

УСИСВАЧ ЗА РИБЕ

Оригиналан начин ловљења рибе примењује се од недавно у Совјетском Савезу. Са рибарског брода не баш се мрежа, већ се загури у воду сто метара дугачка цев, на чијем се доњем крају налази рефлектор. Кад наиђе јато риба, упали се рефлектор и почне да ради снажан мотор, који кроз цев „усисава“ рибе и извучи их на брод.

Питање ко је први обишао око света, не изгледа тешко. Јер, Магелан је човек чије је име у историји географских открића везано с тим појмом, Али...

... Шестог септембра 1522 године у луку Сандукар де Барамеда, која се налази на ушћу Гвадалкивира, поздравље на артиљеријском палубом, упутила је галија „Викторија“. Оправдавши своје име, „Викторија“ се, једина од пет галија које су три године пре тога испловиле из те исте луке под командом Фернана Магелана, вратила са прве пловидбе око света. С „Викторије“ се искрцало 18 „победника свих океана“ — на смрт уморних, измождених, али срећних људи. Магелана није било међу њима.

Велики адмирал никад се није вратио у Шпанију: изгубио је живот на далеком филипинском острву Мактан, у сукобу с војском поглавице Лапулапу, кога данас Филипинци сматрају националним херојем и првим борцем за независност Филипина.

Магелан, значи, није опловио око земљине кугле. А ко је, онда, био први који је то учинио, ко је та „друга личност“? Шпански краљ доделио је част и титулу првог морепловца око света капетану „Викторије“ Хуану Себастијану дел Кану. По „највишој наредби“, његов грб био је украшен сликом земљине кугле и натписом: „Ти си први обишао око мене“.

Ново име

Прошла су столећа пре но што су се нашли „дрзници“ који су довели у сумњу исправност овог признања шпанског монарха.

Године 1940, холандски научник Хендрик ван Луи и књижевник Стефан Цвајг, аутор књиге „Магеланов подвиг“, „побацили“ су једно ново име. То је био Енрико, роб великог морепловца, лични тумач и веран сапутник у животу „генерал-капетану“ Магелану. Доведен с Малаке у Шпанију, Енрико је касније у саставу Магеланове експедиције продро свој пут на запад, преко Атлантског, а затим Тихог Океана. Тим новим, дотад не-

познатим путем стигао је он у своју домовину.

Круг се затворио. За Енрику се путовање око света завршило доласком на филипинско острво Масаву, прво острво са чијим се становницима могао споразумети на њиховом матерњем језику. Другим речима, по ван Луновом и Цвај-

Земља
„Скачи
како
знаш“

Иадалеко је позната „Дизнијева земља“, чаробни кутак у коме се, поред осталих чула, могу срести и љубимци деце целог света: Мики Маус, Паја Патак и његови сестрићи, слон Думбо и друге личности рођене у малиштини великог уметника Волта Дизнија. Мали посетиоци доживљају тамо приворе какве су само у својим сновима могли да дочарају.

Мање је позната, али је

исто толико занимљива, и једна друга „земља“, која се налази у граду Монтереју, у Калифорнији. Она има и своје име — „Скачи и претурј се како знаш“. То је, уствари, пространо дечје игралиште у коме, као што му и име казује, сваки малишан може да изводи све што уме и да се проводи по својој вољи. Можда је баш због тога број посетилаца увек велики. И ниједан од њих није отишао разочаран својој кући.

Да би овај забавни парк подстао оно што је, на његовом уређивању учествовали су нај

На једном крају игралишта налази се мало језеро. Оно окуља пливаче, веслаче и је дригларе. У средини језера диже се остраце направљено од пластичне масе, које привлачу „бродоломнике“.

Преко дана, у земљи „Скачи и претурј се како знаш“ ври као у кошници. Под неупадљивим али будним оком старијих, мали посетиоци у игри и разоноди проводе безбрижне часове, који ће им често искрвати у сећању и много доцније, кад, као одрасли људи, буду обузети свакодневним пословима и бригаама.

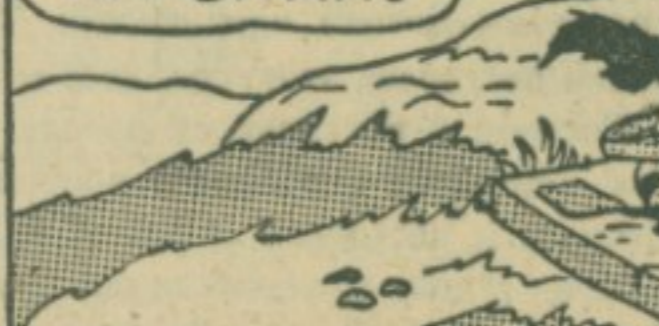
ЛЕТЕЋИ СЛОН ДУМБО

WALT DISNEY

ВОГМЕДАЈМО САДА ШТА СЕ ДЕШАВА ПРЕД КУКОМ МАЛИХ ПРАСИКА!...

БЕЕ! БЕЕ! ЈА САМ ЈАДНО ИЗГУБЛЕНО ЈАГЊЕ! ОТВОРИТЕ МИ ВРАТА, ДОБРИ ПРАСИЦИ!

НЕЋЕМО!

УЗАЛУД ВИЧЕШ! ПРЕПОЗНАЛИ СМО ТЕ! ТИ СИ ВЕЛИКИ ЗЛИ ВУК!

НЕКА! НЕКА! ДРУГИ ПУТ КУ ВАС ПРЕВАРИТИ И ПОЈЕСТИ!

КОМЕТЕ

ОЧИМА НАШИХ ЛЕТОПИСАЦА

Пред Ускрсе појави се са запада на небу неко знамење, које се пружало као кољње до половине неба, широко као дуга, али не криво као она, већ право као кољње; оно се видело на кебу пет до шест дана, а јављало се увече.

Ове речи могу се прочитати у једном старом српском рукопису, а оставио их је неки нама непознати посматрач ове необичне небеске појаве, за коју ни он сам није био сигуран каква је. Али, захваљујући другим подацима којима сада располажемо, знамо да је то била комета од 1668 године. Она је била необично велика и сјајна, али се из Европе видео само њен реп, док јој се глава, скривена од погледа наших предака, могла посматрати из Индије или Бразилије.

Наши стари летописци пратили су ове појаве с великом пажњом, понеки можда и са страхом, а оно што су видели и што им се чинило важно записивали су на празним страницама неке рукописне или штампане књиге која им је била при руци. Већином свештеници или калуђери, писци ових бележика нису посматрали комете очима астронома, па су зато и подаци које они о кометама дају често веома оскудни, а понекад чак толико недовољни да се не може утврдити ни на коју су комету мислили.

„Светла звезда с кубетом“

Комете могу имати различите облике, па отуда и разна поређења у нашим старим записима. Слично посматрачу кога смо горе цитирали, изражава се и један други, сто година старији, који за комету од 1569 каже да се „као неко кољње простирала преко целог неба“. Стари Грци давали су кометама, према њиховом изгледу, различита имена. Тако је код њих ксифас назив за комету која личи на мач, комета лампадиас је она која изгледа као нека буктиња, а именован докис називана је комета која потсећа на кољње. Зато су и стари српски летописци упоређивали с кољњем комете право, а уског и дугог репа. Понекад се комета упоређује с дугом. Тако у једном запису из 1680 стоји да се те године појавила једна значајна звезда с дугом. Па

и на једном страном цртежу из тога доба види се да је кометни реп био веома дуг, при крају једва нешто шири него код главе. Дужина му је износила око 80°; пружао се, дакле, готово од хоризонта до зенита. Помиње се још и „светла звезда с кубетом“, јер је посматрачу комета од 1473 године изгледала као неко кубе.

У два случаја нашим посматрачима реп комете наликује на метлу. У летопису епископа Јефрема Јанковића стоји: „Године 1682 јави се знамење на небу, велика звезда на западу, која се видела с вечери, велика као дуга, али права, а потом све шира, тако да је изгледала као метла. Почела се равати од 10 децембра а нестала пред Божић...“ Ово је комета која је сада позната као Халејева. Занимљиво је да је то управо био пролаз који је и сам Халеј посматрао после чега је, на основу својих и старијих посматрања и рачуна, изнео мишљење да ова комета стално обилази око Сунца, по правилној путањи која се мо-

же израчунати и на основу тога предвидети када ће се комета поново појавити.

Пре славних астронома...

Следеће године, 1683, њакон Атанасије Србин — тако се потписивао — бележи да се о пет појавила једна комета слична метли. Он наводи како је Сенека некад говорио да ће, ако се појави комета, бити промена у неком царству, па закључује да ова комета најављује пропад турског царства. Преварио се, јер, нажалост, као и сви други који су мислили да се на небу може прочитати оно што ће се на Земљи десити.

Да комета најављује разне недаће веровали су и други. Поводом једног ранијег пролаза Халејево комете, 1456, наши летописци бележе да је исте године харала куга. Они су, наравно, држали да је за то крива комета. То исто фављају летописци и за комету из 1457 године. Чак и 1739 стоји написано да је после појаве комете у Београду владала куга и да су га Турци заузели (Београд су дотле држали Аустријанци).

У неким случајевима, и наши посматрачи задржавају се дужи на кометама које су посматрали, те поред описа њиховог изгледа објашњавају колико се дуго могла посматрати и како се кретала. Први такав опис односи се на комету из 1577 године. Пажљиви посматрач каже за њу да је изгледала као уже, знак да је била узана и дугачка. Глава јој је била нагнута према западу, а реп у правцу Цариграда. Приметио је такође да комета има на репу једну малу звезду, пред којом напредо стоје три друге звезде. Он је тачно забележио и време видљивости комете: од 8 октобра до 14 децембра увече, кад су је облаци закљонили. Захваљујући томе, у стању смо да утврдимо да је о-

вај наш летописац — и он је, нажалост, остао анониман — први открио ову комету, и то готово месец дана пре свих других: Тиха Брахе, Метлина и осталих астронома са Западу, док су је Кинези, иначе брижљиви посматрачи неба, запазили тек 14 новембра.

Две репатнице у исти мах

За већ поменути комету од 1739, из нашег извора знамо да се појавила на истоку и да се рађала после заласка Сунца. Залазила је пре него што се Сунце појави и видела се у току 40 ноћи. Доста опширне и веома тачне податке даје и један наш летопис. У њему стоји да се 1744 године видела на небу репата звезда, увече на западу; глава јој беше окренута западу, а реп југу. Она се тако појављивала увече извесно време, од 25 децембра 1743 до 15 фебруара 1744, па је нестала. После извесног времена — писац не каже колико — иста комета указује се у зору на истоку. Глава јој је сада била окренута нагоре, а реп према северу. У јутарњим часовима комета се видела у току седам дана, а потом је нестала, засењена сунчевом светлошћу. Ови подаци потпуно одговарају онима које пружа стручна астрономска литература. Писцу се може замерити само на једном пропусу: није описао изглед кометиног репа. После привремене невидљивости, када се поново појавила ујутру на истоку, комета је имала огроман, широк, шестоструки реп, који се ширио као лепеза.

Овога лета из наше земље

могле су се лепо посматрати две комете. Обе су се виделе у вечерњим часовима, а биле су доста велике и сјајне, с прилично дугим реповима, тако да су падале у очи и онима којима није унапред скренута пажња на њих. Појављивање двеју комета лако видљивих голим оком у тако кратком временском раздобљу веома се ретко дешава, а нарочито у нашем веку, у коме од појаве Халејево комете 1910 готово да и није било упадљивих комета. Иако су за последњих педесет година астрономи забележили велик број комета, оне су све биле слабог сјаја, мале, без изразитог репа. Неке су се могле и видети голим оком, али обично само као округласта мрља, док је реп био исувише слаб да би се могао видети без инструмената.

Баш због тога, нарочито је вредна пажње чињеница што је у једном српском рукопису, који је познат као „сеченички летопис“, забележено како су се године 1456 виделе на небу две репате звезде, једна на истоку а друга на западу. Ово је утолико важније што су подаци којима наука располаже о овим двема кометама веома сиромашни и недовољно проверени, па се зато оне и не уносе у каталоге. Један страни извор напомиње да су се поменуто године виделе две странге комете црнкасте боје, а то је било пре него што се исте године појавила Халејева комета. То су исте оне које су и код нас посматране, па сеченички летопис даје драгоцену потврду о стварном постојању ових двеју комета.

Иако су српске земље вековима биле поробљене, а на-

род доведен до крајње заосталости, његово интересовање за природне појаве није никад престајало. Лише свих тековина цивилизације, које су другим, срећнијим, народима стајале на располагању, српски народ је макар слободним оком посматрао лепоте неба и необична збивања на њему, а неки од његових малобројних писмених претставника налазили су за вредно да нарочито карактеристичне догађаје и појаве забележе. Досад помињане комете, сем наших људи, посматрали су и многи други у Европи и ван ње, па зато оно што је код нас о њима забележено нема нарочитог значаја за науку уопште. Изузетак би била комета од 1577, због тога што је њу открио један наш човек.

Има и за науку података...

За науку, међутим, могу бити важни подаци у неким нашим летописима који укратко помињу да се у јесен 1551 — неки дају и тачан датум: 18 октобар — појавила репатница. О овој комети страни извори нису и она се не помиње ни у једном каталогу, што значи да су је открили наши посматрачи и да је само код нас посматрана. Сличан је случај с још једном кометом. Према запису у једном рукопису, увече у суботу 7 маја 1687 појавила се репата звезда. Датум што се тачно записан, јер се лако може проверити да је тога дана била субота, па пошто каталози не знају за неку комету која се тада видела, остаје као једини закључак да ју је запазио само овај наш познати летописац из XVII века.

МАЛЕ ЗАНИМАЉИВОСТИ

„ГВОЗДЕНА“ ЛЕПОТА

У доба витезова, женски свет коме је било стало до лепог изгледа прибегавало је једном ефикасном, мада мучном

начину за постизање витке линије. Пошто се сматрало да лепота треба да почива на „чврстим основама“, жене су носиле индере — од гвожђа!

КРАЈ ШИМПАНЗА ЧИТЕ

Чита, учесник у многобројним Тарзановим филмовима и телевизијским програмима, почетком овог месеца завршио је своју глумачку каријеру, а истовремено и живот. Овај једанаестогодишњи шимпанзо, чији је „рад“ на филму трајао готово пуних девет година, разболео се пре извесног времена и пренет је на ранч свог сопственика Еда Роцера, у м ступу изненадног беса или можда јаким болова, шимпанзо је развално решетке кавеза и напона групу људи која је стаја-

ла у близини. Његов господар покушао је да га умири, али он га је ујео, а потом појурно према деци која су се у близини играла. Да би спречило несрећу, један од присутних извадио је револвер и убио Читу.

ЧОВЕК У УЖАРЕНОЈ ПЕЊИ

Три минута провео је у фабричкој пећи, у којој је владала температура од неких 700 Целзијевих степени, инжењер једног америчког предузећа за израду заштитних одела за раднике. Он је у пећ ушао носећи нарамак дрва, док је у другој руци држао комад свежег меса. Дрва су изгорела још док је он био у пећи, а месо се угљенисало кад је из ње изишао — здрав и читав! Ово ново заштитно одело од јаке топлоте и ватре, које се овако успешно показало, намењено је у првом реду људима који раде око високих пећи и у топоницама челика, а подесно је, несумњиво, и за ватрогасце.

С ТРИ ТОЧКА НА ЦИЉ

Јединствен подвиг у историји аутомобилизма извршио је Шведски Алвар Страндберг. На такмичењу у Салвали, код Стокхолма, он је био знатно одмакао од осталих такмичара. Приликом последњег круга, одједном му се, уз прасак, одваљило задњи десни точак. Но, смели возач успео је да задржи возач над колесима, која су последњих 500 метара прешла на три точка и прва допала на циљ.

СУНЦОБРАН ОД АЛУМИНИЈУМА

Изнад једног резервоара воде у Невади, који захвата поаршину од пет јутара, подигнут је огроман алуминијумски сунцобран. Он треба да послужи пољопривредницима у борби против прекомерног испаравања воде, које је овде нарочито велико у току летњих месеци.

НЕНАДМАШАН ГОВОРНИК

Вилијамс Џенингс Брајен, кандидат за председника САД на изборима 1896 године, у току своје изборне кампање одржао је једног јединог дана

19 говора, од којих је сваки садржавао просечно 60.000 до 100.000 речи. Године 1900 он је оборно овај рекорд, одржавши 21 говор у току једног дана, а 1908 превазишао је поново самог себе, одржавши 36 дугих говора за свега један дан.

Богаташев портрет

— Кинеска прича —

Неки богат човек, ружан као грех, дао је да му се изради

тов, он позва своје пријатеље да га виде и да му се диве.

Први од њих рече:

— Како је добро израђен шешир. Исти је као твој.

Други рече:

— Одело је изванредно насликано, тачно до најмање ситуације.

— Да, да! — на то ће нестрпљиво богаташ. — А шта је с лицем? Је ли слично моме?

Трећи гост дуго је гледао слику, па најзад одговори:

— Па, брада се може препознати...

Један за њега веома ласкав портрет. Кад је портрет био го-

НАСТАВИЋЕ СЕ

ЈЕДНА ОДИСЕЈА

У ЦАРСТВУ ЛЕДА

петогодишњи лекар Пјер Женецо и његов вршњак Жан Дирезон, радиотелеграфиста. Бачени с неба и потпуно отсечени од целог света, провели су на домаку Северног Пола годину дана. Имали су тројак циљ: мерење дебљине ледене коре, проучавање метеоролошких услова у поларним областима и доказивање да је падобрански десант на Северни Пол реална могућност. Па ипак, ова четири модерна пустињака нису били сасвим усамљени. Они су свакодневно одржавали везу с радиоапаратима из целог света.

Научници месе хлеб

Најхитнији задатак пред којим су се нашли млади људи било је обезбеђење крова над главом. А тај „крив“ могао је бити само под леденом површином, и сам од леда. Да би ослободили 36 квадратних метара станбеног простора, морали су да ишчупају из дебеле ледене коре 114 тона снега и да га однесу 300 метара далеко. Био је то значајан датум кад су се најзад уселили у свој нови дом.

Најбољи лек против досаде и једноличности поларне белине био је рад. Дан је за њих почињао с математичком тачношћу, а задужење свакога било је израчунато у минут. Сваког јутра морали су да обнављају снежне зграде које би олуја у току ноћу оштетила и да рашчишћавају наносе пре но што би приступили метеоролошким посматрањима, која су се понављала свака три сата, дану и ноћу. Дobar део времена посвећивали су и домаћим пословима, које су обављали на смењу. Сваког дана месили су хлеб. Њихова једина разонода биле су књиге, грамофонске плоче и слушање радиоемисија.

Вода испод леда?

Највећи научни подвиг ове француске арктичке експедиције је било је копање бунара дубоког шездесет метара. То је био једини начин да се испита старост гренландског леденог покривача: бројећи ледене слојеве који су се из године у годину слагали један над другим. На дубини од четрдесет

метара Димон је наишао на слојеве леда који су се образовали од снежних падавина 1880 године. Даљим израчунавањима научници су дошли до закључка да просечна дебљина леда на Гренланду износи 1.000 до 1.500 метара, док понегде прелази и 2.000. Мада на површини температура обично није виша од минус 20 до 30 степени, она се на дубини од 810 метара, услед загревања које иде упоредо са повећањем дубине, пење до нула степени, што би значило да се испод ледене коре формира водени слој огромне дебљине. То је најновија претпоставка француских научника на Арктику. У случају отапања леда на гренландској површини од два милиона квадратних километара, огромна

количина воде накупљена испод леденог слоја допринела би знатном повишењу нивоа мора и океана. Неколико дана по свом спуштању на залеђено тло Гренланд, чланови експедиције предузели су на смучкама дуг пут ка обали острва, усусрет хидроавиону који је требало да им донесе опрему и алат. Сваки од њих вукао је за собом саонице, преваљујући 15 до 20 километара за дан. Ова необична одисеја у земљи вечитог леда трајала је око месец дана. Кад су најзад стигли на место састанка с хидроавионом, утврдили су да су закаснили свега један сат. Одатле су се, с драгоценим теретом, вратили у свој ледени дворак.

ЗАПСТА РЕТКА ПТИЦА

скакутао је соко тента. Није могао да лети, јер му је крило било озлеђено. Судија му је пришао у ухватио га. Зачудо, птица се није отимала. Већ истог дана узимала је храну из судијине руке.

Овај соко добио је име по планини Теити, или можда по једној области у северноисточној Тангањики која се такође тако зове. Научно му је име Falco fasciatus. Први пут је описан 1895, кад га је уловила у Африци научна експедиција коју је предводио један немачки професор. Други примери ловљени су у великим временским размацама и у најразличитијим крајевима Африке: од обалског појаса на истоку, па све до области које се налазе дубоко у срцу Кеније и Тангањике. Неколико птица уловљено је и у Етиопији.

У науци се зна за многе ретке животиње, које су дуго остале непознате људима. Једна од њих је и соко тента, или тапта како га неки називају. За последње 62 године, ова птица примећена је само осам пута.

... Било је то у граду Најробију, у Кенији. Неки судија наишао је да се прошета по башти и наједном је стао као укопан. Недалеко од њега, љивница

Примерак ухваћен у Најробију још је младунче, мада је већ достигао пуну дужину, тј. око двадесет сантиметара. Перје је му је сиво, сем нешто плавакастог на леђима. Кљуна је жуте боје, а такви су и кругови око очију. По мишљењу неких стручњака, соко тента је најбржа од свих птица грабљивица.

НОВА ПОДМОРСКА ПЛАНИНА

Један шведски брод открио је недавно у близини залива Мурхисон, на Гренланду, досад непознату, велику подморску планину. Овај подводни гребен још није измерен. Шведски брод који га је пронашао носио је на Гренланд материјал за експедицију коју су, у оквиру Међународне геофизичке године, упутиле Шведска, Финска и Швајцарска.

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ

САБЉА КАО ПОЈАС

Балијар Синг, некадашњи владар индиске провинције Самбалапур, имао је сабљу толико савитљиву

да ју је могао носити око струка као појас, што је он често и чинио.

ДА БУДЕ СИГУРАН...

На гробљу у Килморнију, у Шкотској, над гробом неке Саре подигнут је споменик са овим чудним епитафом: „Овај камен подигао је Сарин супруг, не да би славио њене врлине, јер су оне познате читавом граду. Камен је подигнут да би је спречио да случајно не устане из гроба“.

НЕОБИЧАН СЛАВОЛУК

У енглеском приморском граду Скарбороу може се

видети ова необична „триумфална капија“ начињена од виличних костију једног кита.

СМРТ СТОЈЕЊИ

Рисески император Веспацијан одбио је, иако је већ био на смрти, да легне у постељу рекавши: „Императору доликје да умре стојећи“. И умро је стојећи.

ВОЊЊАК И ПОВРТЊАК НА ИСТОМ ДРВЕТУ

Најчудније дрво на свету свакако има у свом врту један Француз из села Кру. То је, уствари, стабло шљиве на чијој једној страни успевају шљиве, а на другој — боранија.

ТРИДЕСЕТ ГОДИНА — ЧЕТИРИ ХАЉИНЕ

Хелена Робертс из Сиднеја, у Аустралији, носила је пуних тридесет година свега четири хаљине, мењајући их према годишњем добу.

ЈЕДНА ГЛАВА — ШЕСТ КАПА

Доктор Томас Гудвин (1600—1680), декан Модлин

колеца у Оксфорду, увек је носио, као предохрану против кијавице и назабу, шест капа једну преко друге.

КО ЈЕ НАЈПОГОДНИЈИ ЗА ЛЕТ НА МЕСЕЦ?

Ко би претстављао најпогоднију посаду за прву ракету што би са Земље полетела на Месец? — о томе су на свом последњем конгресу расправљали амерички психолози. Они су се придружили мишљењу својих совјетских колега, који су, тражећи одговор на ово исто питање, вршили опите у херметички затвореним коморама. Закључак психолога је да би две жене претстављале много бољи избор од два мушкарца, или мушкарца и жене. Према мишљењу америчког професора Харолда Пепинског, жена која буде изабрана да као прва полети на Месец треба да буде малог раста, да воли усамљеност и да је завршила вишу техничку школу.

ГОЛУБОВИ И РАДАР

Одгајивачи голубова из Кила тврде да радарски таласи утичу негативно на голубове, који услед тога губе смисао за оријентацију. Они су ово поткрепили једним примером. Од 300 голубова који су пошли из Базела, стигло их је у Кил свега шездесет.

Волг Дитрич
ДУШКО
ДУГОУШКО
И ДРУГИ ДОБРИ И РЕЉВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРОШИЦЕ И ОКОЛИНЕ

АХ... ИЗГЛЕДА ДА СУ НАПРАВИЛИ ЗАГЕДУ ДА БИ МИ ОТЕЛИ ЈАБУКЕ!

НЕК' СЕ САМИ ПОПУНУ НА БРДО ДО ВОЊЊАКА ДА НАБЕРУ!

ВИШЕ ВОЛИМ ДА ИЗГУБИМ ЈАБУКЕ НЕГО ДА МИ ИХ ТЕ ДАНГУБЕ ПОЈЕДУ!

ПРАЗНА КОРПА?
А... А ГДЕ СУ ЈАБУКЕ?
А?... А ГДЕ СУ КОРПУ?
И ИМА ИХ ПУН ВОЊЊАК!

АЈДЕМО БАТА МИШКО ДА И МИ НАБЕРЕМО МАЛО ЈАБУКА!
МРЗИМ УЗБРАДИЦУ... АЛИ...
ЛОСТАВИТЕ МАЛО И ЗА МЕНЕ!

АКО САМ ТАЧНО ПРЕДВИДЕО, МОРА ДА СУ СЕ СВЕ ОВДЕ ЗАДРЖАЛЕ!

НАДАМ СЕ ДА СУ СЕ ДОСАД ИСПЕЛИ ДО ВОЊЊАКА!

КЛАДИО БИХ СЕ ДА МИСЛЕ ДА ЈЕ ПОСЛЕ МОГ ОДЛАСКА НЕКО ОПУСТЕО ВОЊЊАК!

Са свих страна

ТЕЛЕВИЗИСКА ШКОЛА ЗА СЛИКАРЕ

Једна америчка телевизијска станица увела је у свој дневни програм специјалну емисију „За младе цртаче“. Метод овог поучавања је врло једноставан. Малишан, седећи код куће крај телевизијског апарата, пре почетка часа стави

преко екрана пријемника танак, прозачан папир. И док у телевизијској студији сликар скица кистур цртежа, дотле малишан, пратећи најважније сваки његов потез, лагано превлачи оловком преко прозачан папира и копира слику са екрана. На тај начин он постепено савладава основну технику цртања.

„РИБА-ДЕТЕ“

У песку река и потока у јужним областима Кине живи циноски даждевањак који спада у породицу репатих водоземаца. Иако водоземац, он често излази на суво, па се чак вере и по

дрвећу. Одрасле животиње могу да буду тешке и до 50 килограма, те није чудно што их сматрају циновима међу даждевањацима. Тело му је црно, а једва приметним сивим шарима, а крик који испушта потсећа на плач одојчета. Због тога га Кинези зову „риба-дете“. Месо циновског даждевања веома је укусно.

КЕРАМИКА ЈАЧА ОД ЧЕЛИКА

У Енглеској је створена нова врста керамике, „синтокс“, један изванредан материјал ружичасто-љубичасте боје и веома глатке површине. Политура јој је тако фина да се може употребљавати без глазури. Осим сполног сјаја, синтокс се одликује и необичном чврстином. Он је у стању да пробие челик, а да се сам не сломи. Синтокс-керамика је двапут јача од порцелана и два пута је бољи изолатор. Њен отпор према електрицитету је готово милион пута већи него

код порцелана. Висока температура такође није уопште не утиче на овај материјал, који је иначе одличан спроводник топлоте. Захваљујући овим особинама, синтокс ће наћи широку примену у индустрији.

ЗГРАДА-ПЛАНИНА

Познати венецијански архитект Жорж Ромиро Гутирес недавно је завршио пројект једне огромне 25-спратне зграде у Каракасу. Ова зграда, која ће бити завршена 1960 године, представља право чудо архитектуре. Она ће бити

верна слика, само у минијатури, планине која се диже непосредно изнад града Каракаса. Изградња ове циноске зграде, која ће, поред осталих, имати 320 магацина, хотел, базен за пливање, гараже и друго, стајаће око 25 милиона долара.

ЛЕД СЕ ПОВЛАЧИ

Пре неки дан вратио се у луку Тромзе један од бродова норвешке подарне експедиције која је овог лета боравила у водама Шпицберга. Научници су изјавили да су констатовали осетно повлачење снежних покривача и ледника у тој области. У односу на стање утврђено 1936 године, ледник код Хорсуда повукао се за читавих пет и по километара, а то исто догодило се и с ледником код Хамберга, нешто западније.

ДА ДИ ЗНАЈЕ

ЈОШ ЈЕДНА ПРИМЕНА НУКЛЕАРНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Два лондонска лекара из Центра за испитивање горива утврдили су да радиоактивни кобалт 60 својим зрачењем повољно утиче на убрзавање на-весних хемиских реакција. Сна теза угљоводоника из водоника и угљен-моноксида тече знатно брже ако се догађа под утицајем зрачења кобалта 60.

ЗА БРЖЕ ДЕЈСТВО АНТИБИОТИКА

Два америчка лекара пронашла су једну хемикалију која омогућава да се дејство антибиотика тетрациклина знатно убрза. То је неки фосфат, који сам за себе нема никакво нарочито дејство, али потстиче организам на брже апсорбовање овог антибиотика. На опитима се показао као веома успешан, нарочито при лечењу грудних обољења и менингитиса.

НЕОСЕТЉИВИ НА ХЛАДНОЋУ

Проучавајући аустралиске урофенике, неки научници дошли су до закључка да су они неосетљиви на промене температуре. У пустињским крајевима, где ови урофеници живе, преко дана је веома топло, док ноћу температура каткад падне на свега неколико степени изнад нуле. Међутим, они се понашају као да разлике у температури уопште нема.

СКАКАВЦИ И СЛУХ

Скакавци не чују звуке на исти начин као човек. Човеково уво распознаје углавном звуке с мањом фреквенцијом, док их скакавци уопште не чују. Да би они разликовали звук потребно је треперење високе фреквенције, отприлике од крајње горње границе човечјег слуха па навише. Дакле, тамо где човек престаје да чује, почиње осетљивост скакачјевог органа за слух. То није никако уво, већ једна мембрана на грудима, где се

налази и слушни нерв. Поред тога, скакавац одаје звуке на прилично чудан начин: тарући задње ноге, при чему му једна служи као гудало, а друга као виолина.

КОЈА ЈЕ ОВО ЖИВОТИЊА?

На нашем цртежу приказан је један припадник породице псеотопских мајмуна. Има дуг реп, веома је живахан, а живи у топлим и влажним шумама западне Африке. По леђима је сивозелен, а трбух му је бео. Лице, руке и уши су црни. У устима има, с десне и леве стране под образима, наборе сличне кеси у које сабира храну.

Живот проводи на дрвећу.

Вере се веома спретно и предњим и задњим удовима. Може добро да скаче, јер су му задњи удови дугачки и јаки.

Ова врста мајмуна живи у заједницама. Хране се биљном храном и птичјим јајима, али праве и велике штете пољима засејаним кукурузом. У стању су да униште десет пута више кукуруза него што им је потребно за исхрану.

Ови мајмуни плаше се човека и змије. Усталом, нису велики. Дугачки су око пола метра, али им је реп дугачак око 65 сантиметара.

Да ли се сећате — учили сте у зоологији — како се зове ова врста мајмуна? (ингегз педомес)

ТРАГОМ ФОСФОРА

Један археолог из Висконсина, у САД нашао је нов метод утврђивања места где су се у пренсториско доба налазила људска насеља. Он је у стању да открије та места чак и онда кад се нису очували никакви видљиви знаци. Наиме, свуда тамо где су некад биле куће, у земљи су остали трагови фосфора. После обеда људи су оглодане кости обично бацали око куће или шатора, па је фосфор из њих ушао у земљиште. Фосфор се врло споро губи, тако да је — према мишљењу овог археолога — чак и после неколико хиљада година могуће наћи на његове трагове.

НОВ НАЧИН ДОБИЈАЊА ТИТАНИЈУМА

У лабораторијама Националног бироа за стандарде у Америци примењен је један нов метод за добијање титанијума, магнетијума, цирконијума и других лаких и отпорних метала, који су од необичне важности за изградњу авиона и ракета. То је, уствари, електролитички метод, само много бржи и ефикаснији од досадашњег.

УСПЕШНО СРЕДСТВО ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА

У Америци је пронађено ново средство за гашење пожара, које ће, како се предвиђа, имати нарочито велику улогу приликом авионских несрећа. То је једна хемикалија, чије се дејство састоји у томе што прекрива запаљену површину, спречавајући прилаз кисеонику из ваздуха. Ова хемикалија није отровна.

СВЕ ЈЕ ТО ХРАНА

Јапански трговински центар у САД отворио је у једном њу јоршком хотелу трећу годишњу изложбу конфекцијске робе и необичне хране. Поред осталих деликатеса, на овој изложби могу се видети мрави преливени чоколадом, вршци печени на ражњу, укусно направљено месо дивље свиње, супа од кенгуровог репа и конзервисани бифтек од змије

Јестели већ чилиго...

... број електрона који за један минут прођу кроз влакно сијалице од педесет сати далеко надмашује број водених капљица које се за годину дана сруче низ Нијагарин водопад.

... реч „дан“, ознака за једну од јединица времена, или потекло од санскритске речи „динам“, чије је основно значење: сјај, светлост.

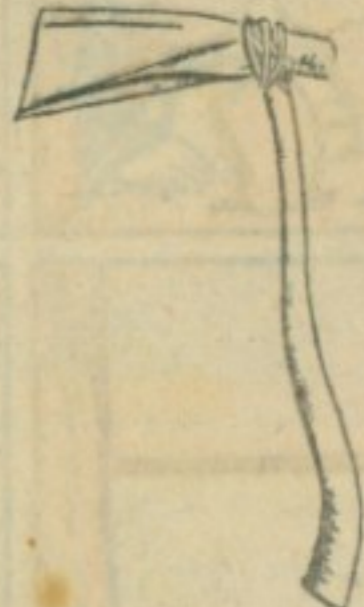
... на Сундским Острвима сечива за сечење, чак и кад је температура испод —35 Целзијевих степени.

... канадска сојка лежи на јајима и изводи младе усред зимице

... судећи према ископинама у Данској и Швајцарској, још пренсториски људи знали су за чешаљ.

... хата, израз који се некад употребљавао за писара, потиче од персијске речи „кетебе“, што значи „писати“.

... први циркуе у данашњем значењу оспособао је, 1782 године у Лондону, неки Филип Естли. Исте године и Париз је добио свој циркус, који је основао Антонио Франкоин, емигрант из Венеције.

... у 17 веку, студенти универзитета у

... прва друштва Црвеног крста основана су код нас 1878 године, и то јануара месеца у Црној Гори, а фебруара у Србији. Повод за њихово оснивање био је Босанско-херцеговачки устанак, јер се указала потреба за друштвеном помоћи рањенима и оболелима, као и многобројним избеглицама.

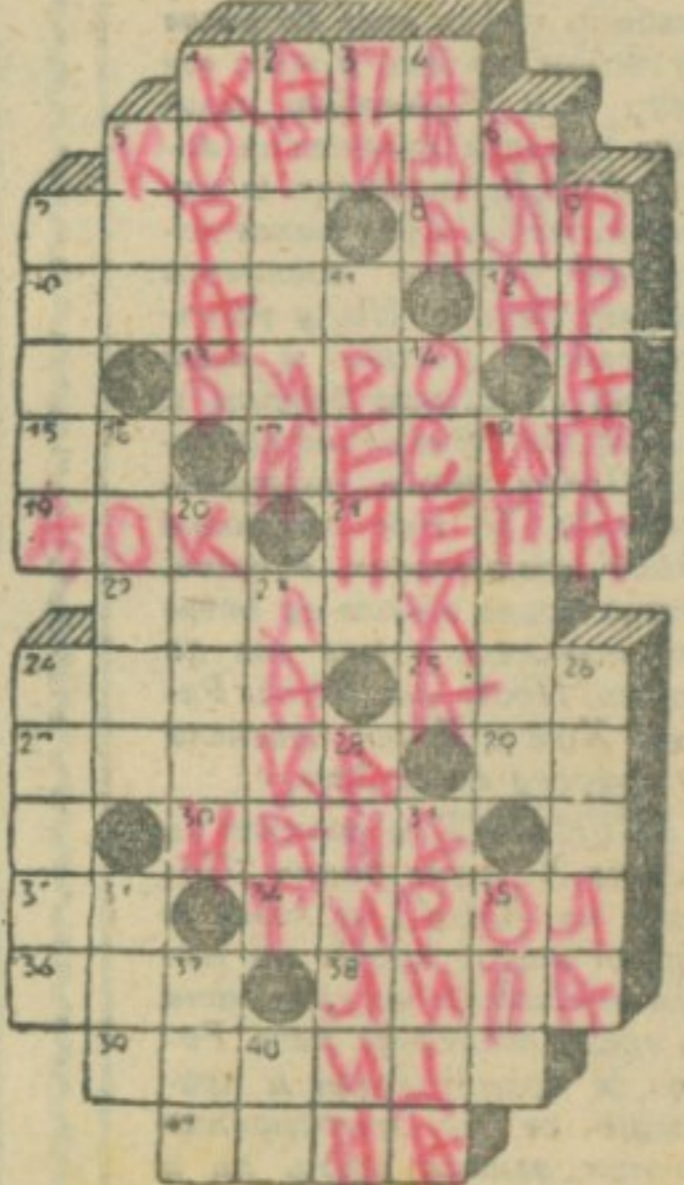
... већина врста дрвета плива на површини воде. Међутим, струготина од тог истог дрвета тоне.

Кембригу кљњавани су шибљем ако би се купали у реци. ... Ајфелову кулу сваког дана посети просечно 15.000 особа.

УКРАЈИНИ

Водоравно: 1) део одеће; 2) борба с биковима; 3) врста ветра; 4) женски дубок глас; 5) афричка животиња; 6) мера за површину; 7) канцеларија; 8) уред; 9) месечна зграда; 10) пеликан; 11) део бродоградилнице; 12) брета; 13) савез; 14) полуострво у Азији; 15) запета; 16) свеза; 17) јолуострво у Грчкој; 18) јединица за мерење електричног отпора; 19) роман Емилија Золе; 20) врста першун; 21) планинска област у средњем делу Источних Алпа; 22) халогени елемент; 23) дрво; 24) држава у Азији; 25) музички израз.

Усправно: 1) планина у Македонији; 2) стеновик највећег полуострва; 3) слово грчке азбуке; 4) речно острво; 5) део ноге; 6) немак; 7) врста метеора; 8) врста менице; 9) женско име; 10) кретање мора; 11) врста пилица; 12) кулацине на Тајланду; 13) врста кањелне пели; 14) део руке; 15) језик; 16) биљни паразит; 17) основна материја за добијање боја; 18) мелодија; 19) птица певачица; 20) богиня земљорадње код старих Римљана; 21) јединица за мерење силе; 22) грчко слово.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) аине; 2) Анатол (Франс); 3) Амур; 4) Рим; 5) калај; 6) ра; 7) злат; 8) ик; 9) Апати; 10) Вит; 11) Арон; 12) Кроин; 13) Асен; 14) мед; 15) лиман; 16) на; 17) Аме; 18) 11; 19) овера; 20) Ана; 21) Арас; 22) Абедан; 23) атак.

Усправно: 1) анули; 2) Парана; 3) Ивни; 4) Тубегев; 5) сор; 6) ама; 7) Лино; 8) актин; 9) Марин; 10) Шонен; 11) Јапан; 12) Тарин; 13) Хикон; 14) Шонен; 15) теша; 16) онакс; 17) влоја; 18) Далас; 19) Невада; 20) серак; 21) ЈНА; 22) рап; 23) аба; 24) а.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Две мачке и миш

Две мачке потеряле су једног миша, али је он ипак успео да им умкне. Но, ако оне наставе да га траже кроз овај сплет улица и влиница, једна ће га сигурно стићи. Која ће мачка стићи до миша и куда треба да иле да би га ухватила?

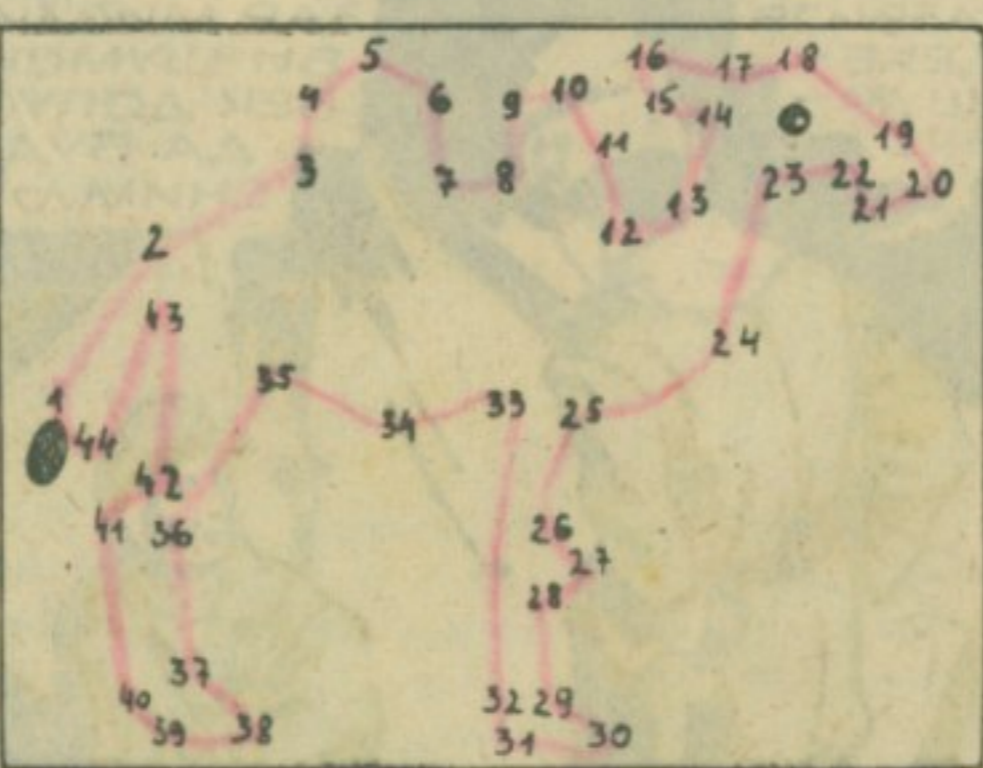
Пут до кенгурове јазбине

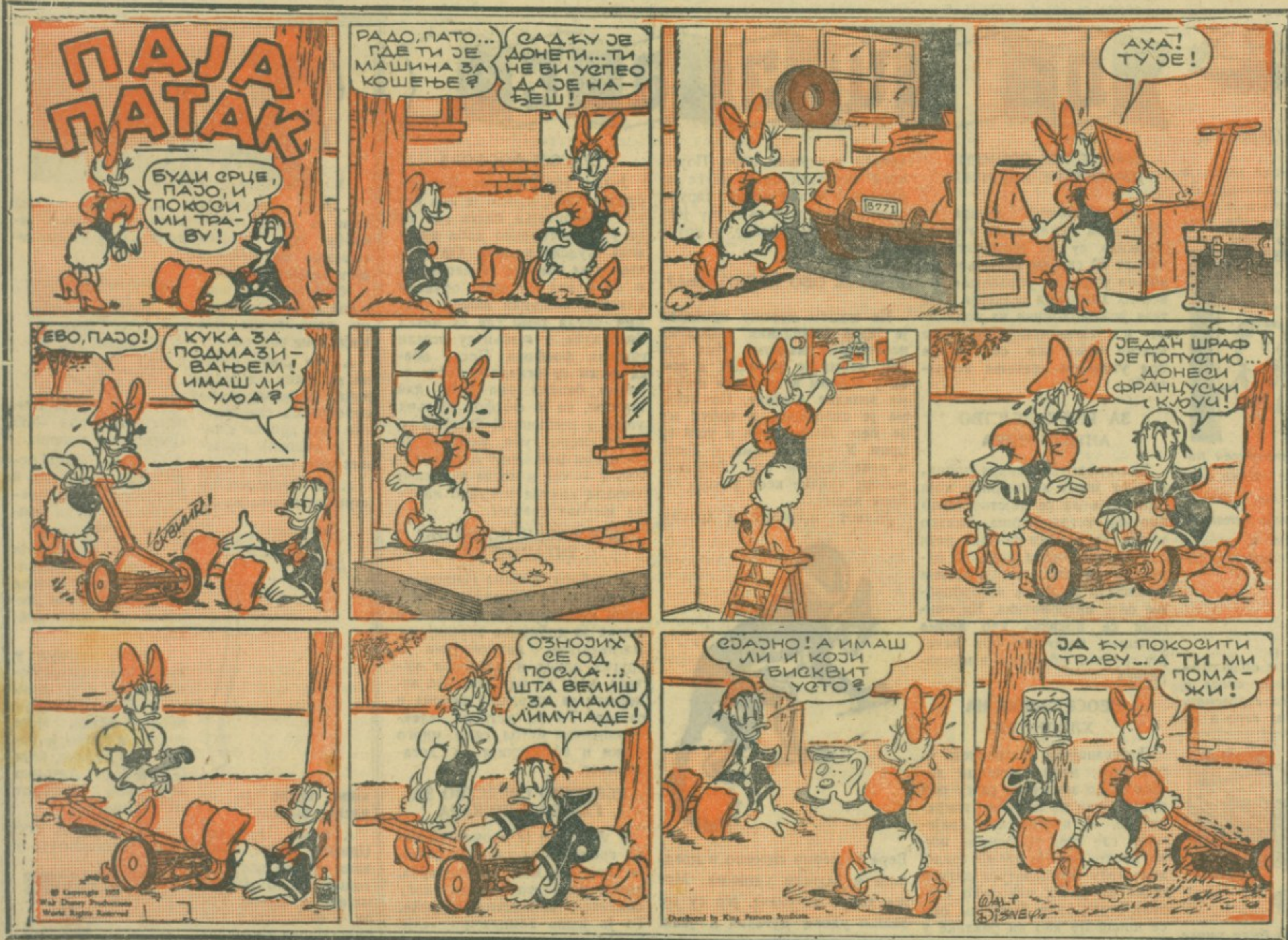
Сви знамо да кенгур уме добро да скаче. Зато нам је и разумљиво што једног кенгура, кад су га потеряли лов-

ци нису могли лако да ухвати. Он им је брзо измакао и зачав се нашао у својој јазбини. Што је за ловце било најгоре, до те јазбине волило је више стаза. Кенгур је одмах нашао праву, док су ловци збуњено застали, не знајући којим путем да пођу. Да ли знате којом је стазом кенгур измакао и тако се спасао сигурне пропасти?

Од тачке до тачке

Желите ли да за неколико минута добијете слику једне животиње? Ако то желите, онда добро замишљеном црном оловком повежите редом бројеве од 1 до 44.

ПОЗНАЈЕ МУШТЕРИЈЕ

— Који број цигела носи те? — пита продавац Пагу.
— Па, тако... 35 или 36.
— Дивно! Биш имаи број 38. Сигуран сам да ће вам стигати као салвионе!

ЗБОГ СЛИЧНОСТИ...

— Зашто плачеш, Гајо?
— Ох, тетка Белка, Влаја је разбио прозор на Попајевеј кући.
— Па због тога не треба да плачеш. Ниси ти разбио прозор.
— Да, — кроз плач ће Гаја — али ми се толико личи мо да чила Попај не може никакко да нас разликује.

ОДМАХ ДО ЊЕГА

Шила се вратио из иностранства, па свим познаницима донео понешто за успомену. Белки је поклонио сребрну пудријеру са урваираним иницијалом А.
— Мој је иницијал В, а не А. — чули се Белка. Знао си, евола, то.
— Знао сам, — прведа се Шила — али није било теова слова, па сам узео оно које му је најближе.

Коју је одговор итали

ВАРСКА БИТКА водила се у:
11 веку
13 веку
16 веку
17 веку

ВИЛИ КИТ је личност из романа:
Ирвина Шоа
Томаса Мана
Хермана Воука
Олдоса Хакслија
ХАПРАНДА је: зрад ароматична биљка стара сликарска школа полуострво

ОДГОВОР

ВАРСКА БИТКА одиграла се 1042 године. Потпомонута својим савезницима: жупаном рашким, баном босанским и кнезом хумским, византиска војска пошла је да покори Зету. Бројно далеко слабији, зетски кнез Војислав са својом војском, у ноћи између 6 и 7 октобра, изненада нападне византиски логор. Код Византинца је настала паника, па је њихов командант наредио повлачење ка реци Бојани. Но, у теснацу између Лисња и мора Зељани су стигли безбедно и нанели им страховите зубитке. Према неким подацима, извршило је том приликом 40.000 византиских војника. Зетске трупе сониле су остатак поражене војске све до Дрима. После ове битке, Рашка, Хум и Босна признали су врховну власт Зете.

ВИЛИ КИТ је личност из романа Хермана Воука „Побуна на Кејну“, у коме је описан живот посаде на једном америчком чистачу мина за време последњег рата. Роман је драматизован и приказује се на позорницама многих земаља света, па и код нас.

ХАПРАНДА је гранични зрад и најсевернија шведска лука, са непуне три хиљаде становника. Веома је привлачно место за туристе, који долазе да би посматрали „поноћно сунце“, изванредно лепу природну појаву.

Шумски човек
ПО РОМАНУ
Зена Ореја

НАСТАВИЋЕ СЕ